

V muzeu v **Dolních Věstonicích** si můžeme prohlédnout nálezy ze zdejších proslulých archeologických lokalit, včetně kopie Věstonické Venuše. (Foto V. Hyhlík)

zea, v jehož expozici jsou archeologické nálezy z okolních lokalit včetně kopie Věstonické Venuše. Na západním konci městečka stával ojediněle zachovalý renesanční mlýn, bezohledně zbořený v r. 1995. Zůstala z něj monumentální barokní brána.

Příjezd: z Brna po dálnici D2 s odbočením na výjezdu Hustopeče, z Břeclavi přes Lednici a Milovice.

Parkování: na náměstí.

DOMAŽLICE

(Plzeňský kraj, bývalý okres Domažlice, 24e, 35b)

Malebné centrum rázovité oblasti Chodska těžilo od nepaměti z výhodné polohy na dvou obchodních cestách do Bavorska. Již v 10. stol. tady vznikla celní stanice chráněná knížecím hradem. Někdy v letech 1262–65 zde Přemysl Otakar II. nechal vybudovat královské město ke střežení důležitých cest i západní hranice. Podél komunikace vzniklo protáhlé náměstí s řadou domů po obou stranách. Na náměstí byl postaven farní kostel, na východní straně města augustiniánský klášter a Chodský hrad (sídlo královského purkrabího, dohlížejícího na obyvatelstvo Chodska – Chodové podléhali přímo královské moci s povinností střežit zemskou hranici). Od r. 1328 byl na hradě i chodský soud a rychtář. Ve 14. a 15. stol. získalo město od českých králů četné výsady. S výjimkou let 1419–20 stálo na straně husitů. V r. 1421 hrozil vpád křižáků a obyvatelé Domažlic požádali o pomoc Jana Žižku. Pod zástavou s kalichem pak bojovali i měšťané u Švihova, Bechyně a Plzně. Dne 14. 8. 1431 se poblíž města odehrála památná bitva, v níž se vojsko 5. křížové výpravy pod vedením kardinála Cesariniho dalo na útěk již při zaznění mohutného husitského chorálu. Říká se, že kardinál v tom zmatku

Nezaměnitelnou dominantou chodských **Domažlic** je 56 m vysoká válcová věž; z jejího ochozu se nabízí nádherný pohled na město. (Foto I. Tichý)

ztratil i svůj klobouk – připomínkou je údajně glorieta ve tvaru klobouku u Koutu na Šumavě, samotný klobouk pak byl jako cenná trofej uchovávan na domažlické radnici. Město se přidalo k odboji proti Habsburkům, ale za svoji účast v povstání v r. 1547 bylo postiženo – rychle se ovšem vzpamatovalo a rozvíjelo se v renesančním duchu. Tehdy na Chodském hradě sídlili Lamingenové. Veškeré aktivity ovšem přibrzdila třicetiletá válka i další průchody vojsk v 17. a 18. stol., podobu města ovlivnily i velké požáry (1523, 1592, 1683, 1747, 1822 aj.). V 19. stol. přichází další „vlna“ zájmu a prosperity související s průmyslovým podnikáním. V provozu byly dva pivovary, rafinerie cukru, továrna na hospodářské stroje, tři cihelny aj. V r. 1850 se město stalo sídlem politické a soudní správy okresu, v r. 1861 byla zprovozněna železniční trať. Město přitahovalo obrozenecké literáty, sběratele lidového umění, hudební skladatele i další osobnosti – pobývala tu např. B. Němcová, A. Jirásek, J. Jindřich, E. Krásnohorská, K. J. Erben, v bývalém hostinci Heldovně hrával J. K. Tyl, v r. 1912 tady zemřel J. Vrchlický. *Vrchlický poznal Domažlice jako šestnáctiletý student Emil Frida – jeho rodiče si na náměstí otevřeli kupecký krám. Vrchlickému zůstaly hezké vzpomínky – a když se měl na sklonku života vrátit z léčebného pobytu v Opatovici do Prahy, zatoužil po „starém, milém, známém místě“ – a 8. září 1911 přijel do Domažlic. V zimě ani nevycházel, ale na jaře sedával v podloubí a pouštěl se i na krátké procházky. Rychle mu však ubývaly tělesné i duševní síly. Na konci léta vezli Vrchlického kočářem na výlet k České Kubici. Netečný básník najednou viděl v prachu cesty povadlou růži. Dal zastavit a poprosil, aby mu květ podali. Pak přitiskl růži k srdci a oči se mu na okamžik rozzářily. To byl poslední záblesk jasného vědomí. Brzy poté 9. září 1912 Vrchlický zesnul... V Domažlicích studoval v 16. stol. Jan Campanus-Vodňanský, hlavní postava románu Z. Wintra Mistr Campanus. Pamětní deska připomíná, že ve městě se narodil spisovatel Karel Čapek-Chod (1860–1927).*

Domažlice jsou dnes městskou památkovou rezervací, oblíbeným cílem, oživujícím nejvíc v polovině srpna při tradičních Chodských slavnostech. Historický střed města obepínají zbytky gotického opevnění. Zachovala se Dolní brána ze 2. poloviny 13. stol. na východním okraji náměstí. Náměstí obklopují v jádru gotické a renesanční měšťanské domy se zachovalými podloubími, v mnoha případech jsou dobře vidět i gotické portály, dochovala se i původní renesanční podoba ze 2. poloviny 16. stol. včetně sgrafitové výzdoby, obloučkových štítů a mázhausů. Nejhezčí domy jsou např. 123, 125, 132 až 136, 138 a 142 na severní straně náměstí, čp. 37, 39, 41 až 45, 47, 48, 50, 51, 57 a 58 na jižní straně, dále 30 a 33 ve Vodní ulici, čp. 66 na Horním předměstí a čp. 72 v Příhodových sadech. Další domy mají barokní a klasicistní fasády. Novorenesanční radnice pochází z r. 1891. Farní kostel P. Marie byl postaven ve 2. polovině 13. stol. a barokně přebudován v letech 1751–56. Při kostele se tyčí 56 m vysoká válcová věž s vyhlídkovým ochozem, vychýlená od svislé osy o 90 cm. Augustiniánský klášter s kostelem Narození P. Marie byl barokně přestavěn v 17. a 18. stol. Původní Chodský hrad prošel mnoha přestavbami, po požáru v r. 1995 byl opraven a opět zpřístupněn – objekt slouží jako Chodské muzeum. Další sbírky najdeme v Muzeu Jindřicha Jindřicha na Dolním předměstí.

Příjezd: z Klatov po silnici č. 22, z Plzně po č. 26 do Horšovského Týna a po č. 193 do Domažlic.

Parkování: na náměstí.

DŘEVOHOSTICE

(Olomoucký kraj, bývalý okres Přerov, 32f, 44b)

Městečko lokačního typu leží na levém břehu říčky Bystřičky na dohled Hostýnských vrchů. Uvádí se od poloviny 14. stol., v r. 1388 jako městečko, bylo střediskem samostatného panství – v jeho držení se mj. vystřídalí páni z Cimburka, Žerotinové, Jan Skrbenský z Hříštné, Zdeněk z Lobkovic, Oppersdorfové a Badenfeldové. Od začátku 16. stol. tady byl patrný silný vliv českých bratří, kteří tu vybudovali jednu ze svých nejstarších škol na

Moravě a městečko nazvali Moravská Sarepta. V r. 1674 Dřevohostice vyhořely.

Historické jádro tvoří náměstí nálevkovitého tvaru s parkovou úpravou obklopené přízemními a jednopatrovými domy vesnického typu – např. čp. 17 z 18. stol. se žudrem. Naproti tomuto objektu stojí radnice – údajně existovala již v r. 1521, na portálu je datum 1675, barokní jádro je patrné v síni v přízemí. Radniční věž pochází z konce 19. stol. Na severním okraji městečka stojí zámek, nepřehlédnutelnou dominantou je i rokokový kostel sv. Havla z r. 1771 a také prostá hranolová zvonice východně od svatyně, údajně z r. 1581. Socha Immaculaty v Kostelní ulici pochází z r. 1768 s neobvyklým reliéfem Adama a Evy u stromu poznání, plastika sv. Rocha z 18. stol., sv. Floriána z r. 1856. Památník obětím 1. světové války byl zhotoven v r. 1922 – objevíme jej na náměstí.

Příjezd: po silnici č. 150 z Prostějova přes Přerov směr Bystřice pod Hostýnem.

Parkování: na náměstí.

DUBÁ

(Liberecký kraj, bývalý okres Česká Lípa, 6f)

Zelená dubová ratolest se třemi žaludy, vztyčená na stříbrném štítě, je ve znaku příjmením města a letoviska, ležícího v romantické oblasti Máchova kraje. Ten symbol naznačuje přírodní motivy, ostatně právě příroda je to, co sem láká návštěvníky – od bizarních pískovcových skal, voňavých borových lesů až k mnoha kopcům, z nichž se otvírají daleké výhledy. Na své si přijdou i milovníci památek.

Starší slovanská osada zřejmě existovala již v 11. stol., první písemná zmínka pochází z r. 1253. Nad ní stával hrad Dubá, který zanikl takřka beze stopy, zůstaly jen terénní nerovnosti. Pocházel z něho ovšem velmi slavný rod Berků z Dubé. Kolem r. 1300 pak bylo založeno město – přicházeli sem němečtí kolonizátoři, a tak již ve 14. stol. byla Dubá téměř ryze německá. Stačilo však dramatické období husitských válek, průchod vojsk pod praporem kalicha a Dubá prošla proměnou – až do Bílé hory zůstala českým městečkem. Panství pak jako konfiskát získali Valdštejnové, po Albrechtově smrti Buttlerové a v 18. stol. Sweetš-Šporkové. V té době už tady neexistovala česká škola, jedinou řečí byla němčina. V r. 1938 byla Dubá připojena k německé říši. Po poválečném odsunu německého obyvatelstva se město podařilo osídlit, dnes je především příjemným letoviskem. Ve své historii doplatilo na četná válečná tažení – v r. 1741 tu přezimovali Prusové, naloupili, co se dalo a navíc odvěkli všechny mladé muže, které zařadili do svých pluků. Podobně si o 15 let později počínali císařští. V r. 1680 si nejkrutější daň vybíral mor – tehdy byl zřízen i morový hřbitov. V r. 1747 zemřelo 69 lidí na úplavici a v r. 1765 podleho epidemii moru 92 obyvatel Dubé. Několikrát si tady zařadil i červený kohout – nejtragičtější byl oheň v r. 1845, který zlikvidoval většinu významných stavebních památek, archivní dokumenty a cennou městskou pamětní knihu z r. 1590. Dubá se nikdy nestala průmyslovým městem – příčinou je i fakt, že nejbližší železniční stanice je vzdálena 12 km.

Mezi památkami vyniká dvouvěžový barokní kostel Nalezení sv. Kříže z let 1744–60, barokní fara v jeho sousedství pochází z r. 1773. Na úhledném náměstí vidíme empírovou radnici z r. 1851, na volném prostranství sloup Nejsv. Trojice z r. 1726. Na řadě okrajových míst se setkáváme s roubenou lidovou architekturou. Zajímavou technickou památkou je věžovitá sušárna chmele na okraji města.

Příjezd: po silnici č. 9 Mělník–Česká Lípa.

Parkování: ve středu Dubé před prodejnou, vjezd na náměstí není povolen.

DUCHCOV

(Ústecký kraj, bývalý okres Teplice, 5e–f)

Již v 9. stol. se v močálovitě krajině prostírala ves Hrabíšín, hospodářské centrum panství rodu Hrabíšců. Na jejím místě

Vrcholně barokní kostel Nalezení sv. Kříže v **Dubé** vyniká zvlhnutým, bohatě zdobeným průčelím. (Foto M. Hurin)

bylo ve 13. stol. založeno město Duchcov – na pravidelném půdorysu kolonizačních měst s ústředním lichoběžníkovým náměstím, obehnané hradbami se třemi branami (opevnění se připomíná ve 14. stol.). Na sklonku 14. stol. je získal míšeňský markrabě, za husitských válek část Duchcova lehla popelem, za třicetileté války bylo město několikrát vydrancováno a nakonec v r. 1634 vypáleno Švédy. Ještě v 17. stol. se začalo slibně rozvíjet, postupně se stalo průmyslovým centrem, osudným se mu ale mohla stát těžba uhlí. Povrchové hnědouhelné doly postoupily až k samotné hranici města, pohltily část zámeckého parku a zdálo se, že Duchcov potká stejný osud jako později Most. Naštěstí v r. 1963 padlo rozhodnutí, že zůstane zachován. A tak místo, kde poslední dny života strávil proslulý dobrodruh a milovník Giacomo Casanova, kde pobývaly takové osobnosti jako Beethoven, Goethe a Schiller, stojí dodnes.

Nejvýznamnější památkou je renesanční zámek, uzavírající západní stranu náměstí, který v r. 1570 nahradil tvrz. Na místě původní renesanční svatyně byl v letech 1698–1722 postaven zámecký kostel. V sezónně otevřeném zámku jsou stále velmi hodnotné expozice (včetně sbírek barokního umění). Na náměstí a v přilehlých ulicích objevíme několik zajímavých domů – renesanční děkanství s pozdně klasicistní fasádou, v Husově ulici čp. 5 barokní a přestavěný v 19. stol., čp. 7 pozdně barokní z konce 18. stol., čp. 13 s podloubím, dále několik renesančních objektů upravených v 19. stol. Nejcennější památkou je freska od V. V. Reinerja, přenesená pod zástitou UNESCO ze zbořeného špičtální kaple do nového pavilonu v zámecké zahradě.

Příjezd: z Prahy po silnici č. 8 přes Teplice.

Parkování: na náměstí.

Na **duchcovském** náměstí i v přilehlých ulicích můžeme vidět renesanční, barokní i klasicistní domy. (Foto M. Hurin)

